

ANGYALARCOK

Minden angyalföldi, aki legalább egyszer elmúlt már negyven éves, jól ismeri a hajdani slágert, *Forrai György és G. Dénes György* szerzeményét, az A mi utcánk óh, be szép...-et. Nos, a mi utcánk, melyet sétánkhoz választottunk, s melyet *Klapka György* tábornokról, a komáromi vár legendás védőjéről neveztek el, mégpedig még életében, 1890-ben (a tábornok két év múlva halt meg), néhány évtizeddel ezelőtt nyugodtan pályázhatott volna a dalbeli szerepre. Hosszúságban nem veszi fel a versenyt a legtöbbel Angyalföldön, négy saroknyi az egész, a Váci útról indul és – a Kassák Lajos utcánál könyökben kissé jobbra fordulva – a Tüzér utcáig folytatódik. De bármilyen rövid legyen is, születése óta több arca van. (Volt, és mint látni fogjuk, lesz is.)

Induljunk a Váci út felől, s nemcsak azért, mert az utcaszámok is itt kezdődnek, hanem mert nem kell attól tartanunk, hogy az erős kezdés ezúttal megbosszulhatja magát. Torolata ugyanis egykor a magyar ipar fellegvára volt. (S ha már képzavar, legyen kövér: az utca két oldalán, a Váci úton, e fellegvár két ikerbástyája állott.) Voltaképpen e két telek – a Váci út 43. és 45. – történetének felelevenítésével meg lehetne írni a pesti gyáripár fejlődésének egyik legszebb fejezetét. (Többen meg is tették, például *Bencze Géza*, kinek hézagpótló munkáját – Váci út, a magyar gépipar főutcája – magunk is haszonnal forgattuk.) A Váci út 43-ban működött például *Fuchs Gábor* mérleggyára, amely 1924-ben vette fel az Első

Magyar Tizedes, Százados és Hídmérleggyár Budapesti Részvénytársaság nevet, mely cég aztán, számos átalakulás és tulajdonos- és rendszerváltás után Hódmezővásárhelyre költözött, igaz, akkor már Metripodnak hívták. A gyárépületből se sok maradt meg, az utcára néző egykori egyemeletes irodaházból alul üzletek, felül lakások lettek, s maradtak is egészen a legutóbbi időkig, hogy aztán mára egy új építkezés betemesse az egykori ipartelep hírét és porát.

A Klapka utca túloldala (azaz a Váci út 45.) még

híresebb volt valamikor. Hiszen itt állott egykor a Schlick-féle vasöntöde és gépgyár, amelyet az ipartörténet szerelmeseinek nemigen kell bemutatni: az Országháztól a Nyugati pályaudvaron át a Bazilikáig minden (vagy szinte minden) akkor emelt épület vasszerkezetét itt készítették, s itt öntötték a korabeli szobrok javát is, például a Roosevelt (bocs, Széchenyi) téren látható Deák-szobrot. Ez a gyár fénykorában (amikor már a Nicholsonnal egyesült) hatezer munkást foglalkoztatott, hogy aztán beleolvadjon a Ganz gyárba, és így

Múlt, félmúlt és jövő

folytassa áldásos tevékenységét. A kiürített Váci úti telephelyen 1938-ban (az eljövendő történelmi eseményekről mit sem sejtve) a Ford Werke A. G. Köln rendezkedett be, amelyet aztán 1950-ben miniszteri rendelettel felszámoltak, hogy helyén autójavító vállalat működjön – különböző formákban – egészen addig, míg a Váci úti építési láz el nem sodorta.

Mostanra tehát a két gyáróriásból két irodaóriás lett: jobbra az Advance Tower, mely még az építés utolsó fázisában tart, de lenyűgöző méretei máris jól láthatóak, balra az egész háztömböt betöltő Átrium, mely voltaképpen több épület bonyolult egymásba kapaszkodásából jött létre, s bár kifelé zárt képet mutat, belül tágas terek, udvarok, zöldfelületek teszik barátságossá. (Nem vesztegetünk több szót rá, mert láthatóan úgyszemolyt, de a magunk részéről nem értjük, miért kell ezeknek a huszonegyedik századi, csillogó-villogó, csupaüveg épületsodáknak angol neveket adni. Hiszen ezek a bárányfelhő-karcolók – anyagaik, funkcióik, méretük okán – épp elég ridegek egyébként is, s ezek a nevek e távolságot csak növelik. Persze, lehet, hogy épp ez a cél. Hogy az ember kicsinek, elveszettnek, idegennek érezze magát a közelükben.)

E két épület (a Váci úti irodafolyosó két büszke tagja) uralja a teret aztán a Klapka

A szolgáltatóház

utcán is, egészen az Angyalföldi útig, még akkor is, ha a jobb oldali nem ér el egészen a kereszteződésig. A kerítés mögött egy lebon-tásra váró raktáregyüttes (benne számítástechnikai kisvállalatok) utolsó napjai számlálatnak éppen. A következő útszakasz mintha az első zenei ismétlése lenne, időben kissé lemaradva. Balra hatalmas építési gödör, melynek mérete újabb jövőendő irodaházat sejtet, jobbra földszintes üzemépületek – hajdani gyárak toldott-foldott maradványai – hová megannyi apró cég települt, az utcafrontra éppúgy, mint az udvarokra, többségük éppúgy tudja, mint mi, arra sétálók, hogy rövidesen eltűnnek a föld színéről: jönnek a zsákmányra éhes befektetők, és kő kövön nem marad majd a régi világból. (Arra leszek csak kíváncsi, mi lesz a távfűtés föld felett futó, ezüstpapírba bújtatott, vastag csöveivel, melyek minden látványt képesek tönkretenni.)

A Rózsa utcától kezdve egészen új kép tárul a szemünk elé. Vagyis hát éppen hogy régi kép ez, falusias vagy mondjuk inkább úgy, kisvárosias környezet, családi házak, széles járdák, az utcák tengelyében templomtornyok, csöndes, barátságos, földszintes vidék, melyet megkímélt hajdan a panelprogram éppúgy, mint manapság az irodaépítési láz. Az apró szépségek birodalma ez, itt egy falba

simuló szobor, ott egy virágzó fa, amott egy díszesen faragott erkélyrács kelti fel a sétáló figyelmét. Valaha Fóti útnak hívták ezt a széles allét, melyben egykor Lengyelországból érkezett malomipari munkások vertek tanyát, hogy aztán elmagyarosodva házat építsenek maguknak. Az utca ma *Kassák Lajos* nevét viseli (a hazai avantgárd világhírű képviselője ezer szállal kötődött a kerülethez), s már nem lehet Fótra eljutni belőle – de még Palotára se, pedig ez volt a korábbi neve – legfeljebb a Róbert Károly körútra. (Ha valaki arra veszi az irányt, feltétlenül csodálja meg azt az épülő kanyarházat a sarkon túl.) De érdemes megállni egy percre az utca tengelyében is (erre a célra válasszuk azért a csendes vasárnap délelőttöt, mert egyébként elég gyorsan el leszünk ütve), s ha szemünket elég magasra emeljük, egy tágas fasorban találhatjuk magunkat, mely a Lehel téri mújái templomban végződik.

Átkelven a Kassák utcán, következik utunk utolsó szakasza – a Klapka utca méltó befejezése a Tüzér utcáig. Balra a honvédség földszintes létesítményei, a kézilabda-és judocsarnok, azok is láttak szebb időköt, pedig a kint felejtett táblák szerint nem is oly rég újjították fel őket. (Katonás egy vidék ez régóta, amit nemcsak a katonai létesítmények, házak, sportpályák, csarnokok, hanem az utcanévek is eláruznak. Sőt, az egész terület neve is katonás: Lőportárduló, bár lőport már régen nem tárolnak a környéken.)

Jobb oldalon megint csak egy hatalmas új építkezés fogja közre a teret. Afféle modern vasalóház készül, kiegészítő elemekkel, amely – bár nemrégiben volt a bokrétaünnepe, tehát magasságban már elérte a maximumot – még nem mutatja meg magát teljes szépségében. Önkormányzati beruházás (büszkének is rá a helyiek, nagyon és méltán) melyben üzletek, szolgáltatóegységek, valamint bérlakások sorakoznak majd, és rengeteg zöldterület. (Az a hír járja, hogy még az idén átadják a rendeltetésének.) Akik ezt a különös, de máris sokat ígérő épületet ide álmodták, álmodtak hozzá egy közösséget is. Úgy gondolták, hogy a Klapka-ház afféle regionális kisközpontként működik majd, mely találkozási pont lesz a környék lakóinak és dolgozóinak egyaránt. Egy hely, ahol a panellakók – a Tüzér utcán túliak –, a családi háziak meg a hipermodern irodaházak lakói összefuthatnak majd a boltok előtt vagy a sétányokon, korzón. Ahol tehát a Klapka utca három arca egy új, közös arcba olvadhat össze. Így lesz-e vagy sem, az idő eldönti majd: de hogy a „mi utcánk” biztosan megváltozik, ahhoz nem férhet kétség.